

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมโลกปัจจุบันเป็นยุคแห่งเทคโนโลยีและสารสนเทศ เป็นโลกไร้พรมแดน สามารถติดต่อสื่อสารกัน ได้อย่างรวดเร็วไม่ว่าจะอยู่ในซีกโลกใด มีการเชื่อมโยงเครือข่ายข่าวสาร ความรู้ และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จนทุกอย่างทั่วถึงกันหมดในเวลาอันรวดเร็ว จนทำให้โลก เล็กกลง ในสภาพที่เผชิญกับการแข่งขันทางเศรษฐกิจกับนานาประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อ การพึ่งพาตนเองและความมั่นคง ประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งเสริมสร้างศักยภาพของประชากร ในประเทศให้มีคุณภาพ ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพประชากรไทยคือการศึกษาที่มีคุณภาพ และยั่งยืน (รุ่ง แก้วแดง. 2542 :9)

การศึกษาจึงมีความสำคัญและมีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งการจัดการศึกษา ที่ดี มีคุณภาพจึงควรมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและ แนวทางการจัดการศึกษา ที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ส่งเสริมให้แต่ละบุคคล พัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ พัฒนาการ เองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความ สามารถพัฒนาตนเอง ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ นำความรู้ไปสูการปฏิบัติได้ ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (กรมวิชาการ. 2542 : 6)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการศึกษาที่ช่วยส่งเสริมผู้เรียนให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ เพื่อเข้าสู่ภาวะการแข่งขันในสังคมโลก ซึ่งการจัดการศึกษาที่ดีจะต้อง จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด โดยให้ผู้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ได้คิดเอง และมีปฏิสัมพันธ์ กับบุคคล หรือแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไป ประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สภาพการณ์ของโลก ซึ่งวิชาที่รับผิดชอบโดยตรงคือ วิชาสังคมศึกษา (กรมสามัญศึกษา. 2542 :13)

วิชาสังคมศึกษาซึ่งเป็นวิชาที่มีความสำคัญ และมีความหมายในโรงเรียน เพราะการ จัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา ในโรงเรียนจะประกอบไปด้วยเนื้อหาสาระ ตลอดจนเป็นวิชาที่

มีความสำคัญ ต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และยังเป็นพื้นฐานของวิทยาการแขนงต่าง ๆ อีกด้วย เช่น วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ สังคมศาสตร์และเทคโนโลยี เป้าหมายของการเรียนการสอน ในวิชาสังคมศึกษา จะต้องช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการตัดสินใจ เพื่อแก้ปัญหา ทั้งในส่วนตัวและสังคม นักการศึกษาหลายท่านได้ให้แนวคิด เกี่ยวกับเป้าหมายของวิชา สังคมศึกษา (ประนอม เดชชัย. 2531 : 23 - 24 อ้างถึงใน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 6 -7) ว่ามุ่งให้เกิดความคิด ความรู้ เจตคติ ค่านิยม ทักษะทางวิชาการและสังคม ใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544) ที่ว่าคนไทยและสังคม ไทยยังขาดความสามารถในการปรับตัว ให้ทันกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดเจตคติ ในการทำงานร่วมกัน ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิต การศึกษาจะต้องสอนคนให้รู้จักการทำงาน ร่วมกันเป็นหมู่คณะ

ปัจจุบันพบว่า การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ยังไม่สามารถฝึกให้ผู้เรียนได้พัฒนา ความสามารถในการตัดสินใจ เกิดทักษะในการทำงานร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาทั้งในส่วนตัวและ สังคม สาเหตุหนึ่งน่าจะมาจากการจัดการเรียนการสอน วิชาสังคมศึกษาขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากการสอนของครูส่วนใหญ่ เป็นการสอนแบบบรรยาย ไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มี ส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร ครูยังคงเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอนยึด หนังสือเรียนเป็นหลักมุ่งสอนตามเนื้อหา ซึ่งเป็นการสอนแบบถ่ายทอด ทำให้ผู้เรียนขาดทักษะ ในการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ และการจัดการเรียนการสอนยังไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคน ให้มีลักษณะมองกว้างคิดไกล ใฝ่รู้ วิธีการเรียนมุ่งเน้นการถ่ายทอดเนื้อหา มากกว่าเรียนรู้จากสภาพ จริง ไม่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ (สุนน อมรวิวัฒน์ . 2540 : 2) จากเหตุผลดังกล่าว ส่งผลให้ มีจำนวนนักเรียน ที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับประเทศ คิดเป็นร้อยละ 61.39 จาก รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2540 ในวิชาสังคมศึกษา (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 8) และจากผลการสำรวจของ ฝ่ายพัฒนาวิชาการ สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดชัยนาท ปี 2546 และ รายงานผลการประเมิน คุณภาพการศึกษา ระดับชาติปี 2546 มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ในวิชาสังคมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 49.33 และผลการประเมินระดับจังหวัดผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 46.81 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนวิชาสังคมศึกษาดำ

ดังนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ของการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา และการจัด การศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (กรมสามัญศึกษา. 2544 : 37) เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องมีการจัดปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

ให้สามารถใช้วิธีการเรียนรู้ จากสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่ต้องการ เพื่อเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นตลอดเวลาในโลกยุคปัจจุบัน ซึ่งการจัดสภาพการเรียนการสอน ควรมีการใช้รูปแบบที่หลากหลายอยู่เป็นประจำ วิธีการสอนที่กำลังแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับในระดับหนึ่งคือ การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative learning) เป็นการจัดการเรียนการสอนให้ สอดคล้องกับนักเรียนที่มีความสามารถต่างกัน ช่วยเสริมสร้างความสนใจ ประหยัดเวลาสอน เรียนรู้จากรูปร่าง ไปสู่นามธรรม โดยใช้วิธีแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (Student teams - achievement divisions : STAD) เป็นวิธีการสอนที่ผสมผสาน ระหว่างการเรียนแบบร่วมมือ และการสอนรายบุคคล เป็นการสอนเพื่อสนองตอบความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการฝึกทักษะ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ มีการทำงานเป็นกลุ่ม เน้นไปที่กิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อดึงความสนใจของ นักเรียน ทำให้เกิดความสนุกสนาน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกในด้านต่าง ๆ มีการ ให้เพื่อนช่วยสอนถ่ายโอนความรู้ซึ่งกันและกัน ช่วยทำให้นักเรียนมีเจตคติในการเรียนรู้ได้ จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1987 อ้างถึงในปรารถนา เกษน้อย . 2540 : 12)

จากสาเหตุดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจ ศึกษาผลการเรียนแบบร่วมมือในวิชา สังคมศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา โดยใช้การเรียนแบบ ร่วมมือ ด้วยวิธีแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน และเจตคติของนักเรียนที่มีต่อวิชาสังคมศึกษา ซึ่งคาดว่า การวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้ ทราบถึงลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออก ของนักเรียนทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย อันเป็นประ โยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือ ด้วยวิธีแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ และการสอนตามปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือ ด้วยวิธีแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ และการสอน ตามปกติ

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา และระยะเวลา

เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย เป็นเนื้อหาในวิชาสังคมศึกษา ส 204 เรื่องประเทศของเรา 3 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งแบ่งเป็นเรื่องย่อยดังนี้

1. การสถาปนากรุงศรีอยุธยา
2. การเมืองการปกครอง
3. สังคมไทยในสมัยอยุธยา
4. เศรษฐกิจไทยในสมัยอยุธยา
5. ศิลปวัฒนธรรมในสมัยอยุธยา

ระยะเวลา

ระยะเวลาทำการทดลอง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 สัปดาห์ละ 3 คาบ คาบละ 50 นาที เป็นเวลา 15 คาบ

ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดชัยนาท จำนวน 15 โรงเรียน รวม 1,350 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนหันคาพิทยาคม อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 84 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 วิธี ดังนี้
  - 1.1 การสอนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือ ด้วยวิธีแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์
  - 1.2 การสอนตามปกติ

2. ตัวแปรตาม มี 2 ตัวแปร ได้แก่
  - 2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
  - 2.2 เจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

การสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยวิธีแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ หมายถึง การจัดการระดมการดำเนินการเรียนที่ครูเป็นผู้เสนอเนื้อหา บทเรียน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ซึ่งมีลักษณะความสามารถทางการเรียน สมาชิกทุกคนในกลุ่มจะมีบทบาทหน้าที่ หมุนเวียนกันดังนี้ อ่านคำสั่ง จุดบันทึก หาคำตอบ กระตุ้น ตรวจสอบ ประสานการทำงาน สมาชิกทุกคนศึกษาไปความรู้ ทำใบงาน ตามที่หัวข้อที่ครูเตรียมไว้ มีขั้นตอนการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอนคือ นำเสนอเนื้อหา ชั้นศึกษาเป็นกลุ่ม ชั้นทดสอบย่อย ชั้นคะแนนพัฒนาการของกลุ่ม ชั้นให้รางวัลกลุ่ม และเทคนิคนี้จะต้องใช้การเสริมแรง เช่น รางวัล คำชมเชย เป็นต้น เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมมือกันทำงาน

การสอนตามปกติ หมายถึง การสอนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยใช้วิธีการเรียน ตามจุดประสงค์การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ราชวิชา ส 204 เรื่องประเทศของเรา 3 ตามหลักสูตรของกรมวิชาการ เป็นการเรียนที่มีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย การอภิปราย การทำรายงาน ที่ผู้สอนจะมอบหมายให้ผู้เรียนทำ และกำหนดให้ผู้เรียนรับผิดชอบงาน ซึ่งมีลำดับขั้นตอนการสอนดังนี้ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นตอนกิจกรรมการเรียนการสอน ขั้นสรุปบทเรียน ขั้นวัดผล และประเมินผล

วิชาสังคมศึกษา หมายถึง วิชาสังคมศึกษา ส 204 เรื่องประเทศของเรา 3 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ซึ่งประกอบด้วย เนื้อหา เรื่อง การสถาปนากรุงศรีอยุธยา การเมือง การปกครอง สังคมไทยสมัยอยุธยา เศรษฐกิจ และศิลปวัฒนธรรม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง คะแนนรวมที่นักเรียนทำได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในวิชาสังคมศึกษา เพื่อความรู้ ความเข้าใจ และ การนำไปใช้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิชาสังคมศึกษา เรื่องประเทศของเรา 3 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น

เจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น ของนักเรียนที่มีต่อวิชาสังคมศึกษา วัดจากแบบวัดเจตคติที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เพื่อวัดในด้านความพึงพอใจในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ด้านความสนใจใฝ่หาความรู้ในวิชาสังคมศึกษา ด้านความตั้งใจ และ

กระตือรือร้นต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา ด้านเห็นประโยชน์และคุณค่าต่อวิชาสังคมศึกษา และการตระหนักถึงความสำคัญในการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการวิจัยครั้งนี้ ส่งผลให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนดังนี้

1. ได้แผนการสอน โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือ ด้วยวิธีแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ ในวิชาสังคมศึกษา ที่จะนำไปใช้เพื่อทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สูงขึ้น
2. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาสูงขึ้น จะทำให้นักเรียนมีพื้นฐาน ที่ดีที่จะนำความรู้ไปใช้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
3. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวิธีการเรียนแบบร่วมมือ ในวิชาอื่น ๆ ต่อไป
4. เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบร่วมมือ ในวิชาสังคมศึกษา กับระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป